

דף קכט.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן רפא פניף ז

ט. אין הדברים הללו אמורים אלא כשאמר בלשון ירושה, אבל אם אמר בלשון מתנה דבריו קיימים^פ, וע"כ המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע וריבה לאחד ומיעט לאחר והשוה להם הבכור, או נתן למי שאינו ראוי ליורשו דבריו קיימים, ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום.

י. כתב בין בתחילה בין בסוף בין באמצע משום מתנה אע"פ שהזכיר לשון ירושה בהתחלה ובסוף דבריו קיימים^צ. וע"כ אם היו ג' שדות לשלשה יורשים ואמר יירש פלוני שדה פלונית ותינתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית קנו כולם, אע"פ שזה שאמר לו בלשון ירושה אינו זה שאמר לו בלשון מתנה^ק. ובלבד שלא ישהה בין אמירה לאמירה יותר מכדי דיבור, אבל שהה צריך שיהיה לשון מתנה מעורב בשלושתן^ר.

* נתן ג' השדות לאדם אחד אחת בלשון ירושה ואחת בלשון מתנה ואחת בלשון ירושה אפי' יותר מכדי דיבור מהני, וה"ה בשדה אחת לג' בני אדם. וי"א שצריך שיאמר ותינתן עם וא"ו החיבור אחרי לשון ירושה, אבל אמר תינתן בלי וא"ו החיבור לא מהני גם אחרי לשון ירושה^ש.

* הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר דינו כירושה בעלמא, ובע"ח וכתובה קודמין למתנה זו^ת, וכן בעישור נכסי הבת.

פ. רמב"ם פ"ו מנחלות הלכה ה' מב"ב קכ"ו ע"ב במשנה.

צ. שם בגמ' קכ"ט ע"א כי אתא רב דימי.

ק. מסקנת הגמ' שם בע"ב.

ר. וכ"ש אם אמר לשון מתנה בהתחלה, כ"כ ה"ה שם בהלכה ו'.

וכדי דיבור כדי שאילת שלום תלמיד לרב.

ש. כ"כ הנ"י בשם הרשב"א.

ת. פירוש אע"ג דאין בע"ח וכתובה גובין ממטלטלין שנותן הלוה במתנה לאחרים, ואפי' מקרקע כשהמלוה היתה בע"פ, שאני הכא שלא היתה מתנה גמורה לבתו, אלא שתיטול

כל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים אע"פ שכתב לה מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה אבל לא שהיו לו אח"כ דאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם.

* מיהו מה שנוהגים עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ומתנה שאם יתנו לבתו חלק חצי זכר יפטר מהחוב כלפיה, צריך ליתן לה בכל אשר לו דעיקר הוא החוב *^א, ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב וכן המנהג.

* כתב לבתו שטר חצי זכר וכתב לה ויוצאי חלציה^ב, הרי בנותיה ובניה נוטלים בשוה הואיל ולא כתב "יורשיה" יוצאי חלציה.

* התנה שלא יהיה לבתו חלק בספרים, ואח"כ אביה הלוח על הספרים ומסרם במשכון בשעת הלואתו^ג כיון שאין הבעל חוב קונה משכון בכה"ג יש לבת חלק בספרים אלו^ד.

ח"מ סימן רנב סעיף יז

עין משפט ג.ד.

יז ט. שכיב מרע שאמר תנו לבנים שקל בכל שבת או אל תתנו להם אלא שקל בכל שבת, ונמצא שאינו מספיק להם נותנים להם כל צורכם^ה, אם לא שאמר שאם מתו בניו ירשו אחרים תחתיהם^ו, שאז אין נותנים

היא בנכסיו לאחר מותו כחצי אחד מבניו הזכרים, ומשום כך דינה כירושה. סמ"ע ס"ק י"ב.

א. מיהו דין החוב הזה כירושה שגובין תחילה הבעל חוב וכתובת אשה מנכסיו. סמ"ע ס"ק י"ד.

ב. כמ"ש בשמות א'-ה' "כל יוצאי ירך יעקב", גאון אות כ"ט. וכולם נכללים.

ג. כך פירש בסמ"ע ס"ק ט"ו דברי הרמ"א.

ד. הגם שהתנה שלא יהיה לה חלק בספרים אנו אומרים שכוונתו באותם ספרים שרוצה לקיימן לעצמו אבל לא בספרים שמסותר בהם ונותן אותם למשכון וע"כ יש לה חלק בהם. ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' קכ"א.

ה. רמב"ם פ"א מזכיה הלכה כ"ג ממסקנת הגמ'. בכתובת ע' ע"א. ואפי' אמר בלשון אל תתנו אלא שקל דקמ"ל דאפ"ה נותנים ואמרין ודאי דעתו לא היתה להרעיב בניו, ולא אמר כן אלא כדי שיצמצמו במזונותיהן, ולא ילכו אחר המותרות. סמ"ע ס"ק ל"ו.

ו. וכתב רש"י בכתובת ס"ט ע"ב ד"ה אם מתו, היינו מתו בניו בלא בנים ומבואר בסי' רמ"ח סעיף א' במה שציין המחבר. והש"ך בס"ק כ"ג הביא ממהר"א ששון שהעיר על רש"י דמוכח מגמ' שם שזה אינו.

ומה שהאחרים יורשים אף שאינם ראויים ליירש והגם שאמר "ירשו" אחרים תחתיהם מ"מ

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

להם אלא שקל ז' כפי שאמר הגם שאין מספיק להם.

ח"מ סימן רמח סעיף ב

ג. שכיב מרע שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני, והיה הראשון ראוי ליורשו, ופירש ח' דלא משום ירושה שאין לה הפסק אני נותן לך, אלא משום מתנה, השני קונה מה ששייר הראשון. וע"כ אמר תנו ט' שקל בכל שבת לבני ופירש דלא משום ירושה אלא במתנה, אין נותנים להם אלא שקל בלבד אף שאינו מספיק להם.

דף קכט:

עין משפט א.

ח"מ סימן רמח סעיף ג

ד. אמר נכסיו לפלוני ואחריו לפלוני, ואחריו לפלוני, מת ראשון קנה שני מה ששייר הראשון, מת שני קנה שלישי, מת השני בחיי הראשון הנכסים של יורשי ראשון י', וכן אם כבר באו נכסים ליד השני אחרי שמת הראשון, ומת השלישי בחיי השני, ישארו הנכסים אצל יורשי השני כ'.

ה. אע"פ שאין לשני אלא מה ששייר הראשון אסור ל' לראשון למכור או ליתן במתנה גוף הדבר אלא אוכל הפירות עד שימות ויזכה השני,

מהני בהם לשון ירושה וזה מכח הלשון מתנה שאמר "תנו" שקל לבני, דלשון זה מהני ללשון "ירושה לאחרים" שאמר תוך כדי דיבור, וכמ"ש בסי' רפ"א סעיף ז'. ודלא כב"י ש"ך שם ס"ק כ"ג.

ז. והחסר להם יתנו מן הצדקה, והגם שהמצווה אמר שאל יקברוהו מנכסיו אין שומעין לו כמ"ש בסעיף ל', צ"ל דשם שאני כיון שהנכסים הם שלו, ואיך יצווה שלא יטלו מנכסיו לקוברו ועי"ז להעשיר את בניו, משא"כ כאן שהממון אינו של בניו שנתן אותו אחריהם לאחרים. סמ"ע ס"ק ל"ח.

ח. כך פירש הרמב"ם הברייתא בדף קכ"ט ע"א שפירש לא משום ירושה אלא משום מתנה. רמב"ם פי"ב מזכיה הלכה ו'. וה"ה שם.

ט. או נתן המעות ליד שלישי או שאמר תנו. ש"ך ס"ק ה' וכן הוא בב"י.

י. מברייתא ב"ב קכ"ט ע"ב. שלא זיכה לשלישי אלא מכח השני, וכיון שלא בא ליד השני, אי אפשר לשלישי לזכות בו, שהרי כל זמן שהוא ביד הראשון הכל שלו גוף ופירי שהרי אם מכרם הוי מכר. סמ"ע ס"ק ח'.

כ. כך פירש ה"ה ברמב"ם פי"ב מזכיה הלכה ז', וכן הוא בסמ"ע ס"ק ט'.

ל. מב"ב קל"ז ע"א כרשב"ג. והטעם כדי שיקויים דברי הנותן ורצונו. סמ"ע ס"ק י'.

ואם עבר הראשון ומכר או נתן במתנה הגוף, אין השני מוציא מיד הלקוחות^מ, שאין לשני לא מהגוף ולא מהפירות אלא מה ששייר הראשון. וכל המשיא עצה לראשון למכור או לתת הגוף או הפירות נקרא רשע^נ, ואפי' היו בהם עבדים והוציאם לחירות או כלים ועשאו תכריכים למת^ס שנאסרו בהנאה מעשיו קיימים.

נתן נכסיו לפלוני לעשר שנים ואחריו לפלוני, ומכרן הראשון כאן השני מוציא מיד הלקוחות^ע שהרי לא נתן לראשון מתנה גמורה אלא הגבילה בזמן.

ח"מ סימן רמח פעיף א

עין משפט ב.

א. שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ואחריו לפלוני אין לשני אלא מה ששייר הראשון^פ. ואם היה הראשון בן הראוי ליורשו כגון שהיה בן מכלל הבנים^צ, אין לשני כלום^ק. דכל לשון מתנה ליורש הרי הוא

מ. שם ברמב"ם הלכה ט'. שלא נתן לו אלא מה ששייר בפועל.

נ. מימרא דאביי שם ב"ב ופי' רשב"ם בד"ה ערום. אבל הראשון כיון שהדין כן, והוא מוכרו או נותנו להנאתו לא נקרא רשע, משא"כ המשיאו עצה זו שאין לו הוא הנאה מכך נקרא רשע. סמ"ע ס"ק י'.

ולפי"ז אין הבדל בין המשיא עצה למכור גוף או פירות.

ס. פירש הנ"י היינו שזרקן על המת יותר מן הצריך לו שאין בכך צד מצוה, וממילא יש בזה עבירה, כמש"כ השו"ע ביור"ד סי' שמ"ט דעובר בבל תשחית, וקמ"ל דגם בזה מעשי הראשון קיימין. סמ"ע ס"ק י"ג.

ע. היינו אחר העשר שנים. סמ"ע ס"ק י"ד.

פ. רמב"ם פי"ד מזכיה הלכה ג' כרשב"ג ב"ב קל"ז ע"ב.

וה"ה אם אמר נכסי לך ואם תמות יהיו לפלוני, סמ"ע ס"ק א' שגם בזה אמרינן דירושה אין לה הפסק.

ודוקא כשאמר לבן קודם כל נכסי לך, שהמוריש הוריד אותו למתנה בזה אין לה הפסק דגם לשון מתנה לשון ירושה היא בשכיב מרע, אבל אם אמר לבנו בסתם אחר שתמות או אחר שתצא מהבית יהיה לפלוני או להקדש, לא אמרינן בזה ירושה אין לה הפסק, דשכיב מרע יכול ג"כ ליתן אפי' אחרי זמן רב אחר מיתתו למי שירצה. ביאורים ס"ק א'. וסמ"ע ס"ק ד'.

צ. וה"ה אח בין האחים. סמ"ע ס"ק ב'.

ק. ואפי' השני ג"כ ראוי ליורשו. כ"כ הב"י בשם הר"ן ואפי' הקדישה אחר הראשון אין להקדש כלום ואפי' אמר לראשון ע"מ כן אני מורישה לך. כ"כ רשב"ם בב"ב קל"ג ע"א ד"ה כדשלח.

והגם ששכיב מרע יכול לחזור ממתנתו שנתן כבר וליתנה לאחר, שאני כאן שלא חזר

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

כירושא.

- * ואפי' אם גם השני ראוי לירש.
- * ואפי' אמר אחריו להקדש, אם הראשון ראוי ליורשו אין להקדש כלום.
- * עשה הצוואה במקום שנהגו לדון בערכאות של גוים^ר, ואח"כ באו למקום אחר לדון בדיני ישראל, אין אומרים שירושא אין לה הפסק כמו בדיני ישראל.
- א ב. בריא שנתן^ש נכסיו לפלוני ואחריו לפלוני אפי' הראשון ראוי ליורשו, אין לשני אלא מה ששייר^ת הראשון.

עין משפט ג.ד. חו"מ סימן רפא פעיף ז
 עיין לעיל דף קכט עין משפט א

מהראשון שהרי עדיין בדעתו שיהיה לו כל ימי חייו אלא שלאחר מותו יהיה לאחר או להקדש, וכיון שרוצה שיזכה בהן בחייו שוב אין לה הפסק לירושא. וכל זה באופן שלא נתכוון לעשותו רק אפוטרופוס כגון ששייר מקצת או שאמר בפירוש למתנה גמורה או באחד הדרכים שנתבארו בסי' רמ"ו. סמ"ע ס"ק ג'.

ר. פירוש שבדיניהם אין להם הכלל שירושא אין לה הפסק. סמ"ע ס"ק ה'.

ש. דבלשון ירושה אין הבריא יכול לתת. סמ"ע ס"ק ו'. ולא אמרו הגאונים שהמתנה היא כירושא אלא בשכיב מרע שדבריו קיימים בירושא, אבל בבריא שאין דבריו קיימים, אם אינו נעשה המתנה כירושא אף היא אינה כלום. כ"כ הרב המגיד שם בהלכה ה'.

ת. וה"ה בשכיב מרע אם אמר מהיום, אפי' הראשון ראוי ליורשו קנה השני במה ששייר, כמבואר בסעיף ז' והטעם דכיון שאמר מהיום היינו שאין לראשון אלא הפירות מהיום לכל ימי חייו, והגוף מהיום לשני ע"ש. בסמ"ע ס"ק כ'. והש"ך כאן בס"ק ג'.

וכתב בביאורים ס"ק ד' דאין האחריו קונה רק מכח הנותן ולכן בעינן במתנת בריא שיהיה השטר והמקנה קיימים בשעת מיתת המקבל הראשון, וכן יכול הנותן לחזור בו קודם מיתת הראשון כשלא אמר לו מעכשיו, וע"כ אפי' למאן דס"ל דמהני לשון ירושה בבריא מ"מ לא אמרינן בו שירושא בו אין לה הפסק.

הו"מ פימן כט פנייה א

א. אחר שהעד העיד בבי"ד א אינו יכול לחזור בו, ואפי' אמר ב שוגג הייתי או מוטעה הייתי ועשיתי זה להפחידו אין שומעין לו, ג ואפי' נתן טעם לדבריו.

ב. אחר שהעד ועבר כדי דיבור ד אינו יכול להוסיף אפי' תנאי, וי"א דיכול להוסיף תנאי.

ג. נתנו ה חרם בביהכנ"ס ע"מ שהעדים יעידו קודם שיצאו מביהכנ"ס, ואחר שיצאו באו ואמרו לא שמנו לב אז להעיד, ועכשיו זוכרין ורוצים להעיד, ו יכולים למסור עדותם ואין בזה אינו חוזר ומגיד, לפי שהם שתקו בפעם הראשונה. ז ואפי' אמרו אין אנו יודעים, ואח"כ נתנו אמתלא לדבריהם חוזרין ומגידין, שהרי לא אמרו היפך ממה שאמרו באחרונה.

א. הרמב"ם מהלכות עדות פ"ג ממשנה שבועות ל"ו ע"ב. ובמקום שצריך חקירת עדים, רק אחרי חקירתם אינם יכולים לחזור, ובמקום שאין דו"ח, אינם יכולים לחזור אחר כדי דיבור. כ"כ הסמ"ע בס"ק ב'. ואם באו שניהם לביה"ד, הראשון יכול לחזור בתוך כ"ד של השני, דחד עדות היא.

ובהגהות מרדכי כתב, דעדים שהעידו בבי"ד וחזרו והעידו בחילוף, מלקין אותם, ועדותם הראשונה קיימת. הביאו הסמ"ע. ועיין בספר פעמוני זהב שדן אם נפסלו מכאן ולהבא בעדים שביקשו לחזור בהם אחרי שהעידו.

ומה שאינם יכולים לחזור משום שכתוב אם לא יגיד ונשא עונו, דמשמע דכל שלא הגיד ראשונה נושא עון, ולא מועיל מה שיבא לחזור בו. סמ"ע ס"ק ד'.

ב. וה"ה אם אומר שבגלל פחד הוכרח להעיד עדות שקר במזיד, אין שומעין לו. סמ"ע.

ג. ובדבר שמוכח שטעו כגון שאין אדם מביא עדים לחובתו, וכן אם עדותו סובלת שני פירושים אחד רחוק ואחד קרוב, מיישבים עדותו שלא תוכחש אפי' בפירוש רחוק.

ד. הדעה הראשונה היא דעת הרמב"ם והשו"ע, ודעת הי"א הוא הרא"ש. והש"ך בס"ק ב' האריך לסתור דלא נמצא דבר זה ברא"ש, והכריע כרמב"ם דאינו יכול להוסיף תנאי בעדותו. ועיין עוד בס"י מ"ו.

ה. היינו ביה"ד שהם ג' הכשרים לדון, דאם הבעל דין הוא שנתן חרם לא גרע מהשביעם, שיכולים אח"כ להעיד בבי"ד.

ו. ודלא כהר"ן, שסובר שבאמרו אין אנו יודעים לא הוי חוזר ומגיד, אפי' בלא אמתלא.

ז. והשו"ע איירי היכא שאמרו היפך דבריהם הראשונים, דאפי' באמתלא לא מועיל כ"כ בסמ"ע. ובאמר איני יודע מהני אמתלא, אבל אם בתחילה אמר איני זוכר, א"צ אמתלא, כ"כ נתיבות ס"ק ו'.

יו"ד סימן רלד פעיף לא.לב.לג

לא. כט. צריך שיכוון לשם האשה שהפר לה, ולשם הנדר שהוא מפר, וע"כ נדרה אשתו וכסבור שזו בתו או נדרה מתאנים וסבור שנדרה מענבים והפר לה על דעת זה לא הוי הפרה, אלא א"כ נודע לו בתוך כדי דיבור ורצה גם בהפרה זו דמופר.

לב. כשנודע לו אחר כדי דבור דלא הוי הפרה, יש לו להפר כל יום ידיעה שנייה. ואם קיים בידיעה קמייתא, לאו כלום הוא. ואם רצה להפר בידיעה שנייה, מפר.

לג. אמרו לו: נדרה אשה בתוך ביתך, וסבור שהיא בתו והפר לה, ונמצא שאשתו היא שנדרה, אע"פ שלא נמצא אלא לאחר כדי דבור, הרי זה מופר, והוא שרוצה בהפרת אשתו.

יו"ד סימן שמ פעיף כד.כה

כה. אמרו לו מת אביו וקרע, ואח"כ נמצא שזה בנו יצא ידי קריעה, והוא שנודע לו תוך כדי דיבור אבל אחר כ"ד לא יצא.

כו. היה לו חולה, ונתעלף, וקרע עליו, ואח"כ מת; אם מת תוך כדי דיבור של קריעה, אין צריך קריעה אחרת. ואם לאו, צריך קריעה אחרת.